

“Enhancing Library Services with Web 2.0 functionalities”

«Ενισχύοντας τις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών με τις λειτουργίες του Web 2.0»

(Dimitris Gavrilis, Constantia Kakali, Christos Papatheodorou)

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ «ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ»

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΚΑΠΙΔΑΚΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΤΣΙΑΠΑ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	3
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</u>	4
<u>WEB 2.0</u>	4
<u>Blogs(Ιστολόγια)</u>	5
<u>Moblogging</u>	6
<u>Η δομή των blogs</u>	7
<u>Rss Feeds</u>	8
<u>Tags (Ετικέτες-Επισημειώσεις)</u>	8
<u>Wikis (Ευέλικτοι και επεξεργάσιμοι ιστότοποι)</u>	9
<u>Wiki Farms</u>	10
<u>Τα αρνητικά σημεία ενός wiki</u>	11
<u>Social Networks (Κοινωνικά δίκτυα)</u>	11
<u>Facebook και βιβλιοθήκες</u>	12
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</u>	14
<u>LIBRARY 2.0</u>	14
<u>OPAC 2.0</u>	15
<u>LibraryThing and OPACs</u>	16
<u>Ανάπτυξη συστήματος OPAC 2.0 στις βιβλιοθήκες</u>	17
<u>Αρχιτεκτονική συστήματος</u>	17
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3</u>	19
<u>Ο ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ OPACIAL</u>	19
<u>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ OPACIAL</u>	21
<u>ΠΕΙΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ OPACIAL</u>	21
<u>ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΟΣ</u>	22
<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</u>	25
<u>ΓΛΩΣΣΑΡΙ</u>	26
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	27

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι βιβλιοθήκες εδώ και χρόνια έχουν αναπτύξει πολλά συστήματα αυτοματοποίησης για να διαχειρίζονται και να παρακολουθούν την πορεία του φυσικού και ηλεκτρονικού υλικού καθώς και για να είναι όλα τα σημαντικά στοιχεία του τεκμηρίου (τίτλος, συγγραφέας, εκδότης κλπ) ορατά και προσβάσιμα από τους χρήστες. Ο OPAC είναι το κύριο εργαλείο πρόσβασης σ' αυτά με το οποίο οι χρήστες μπορούν να τα προσπελάσουν και από απομακρυσμένους υπολογιστές χωρίς να χρειάζεται να βρίσκονται στη βιβλιοθήκη. Μέχρι πρόσφατα οι OPAC δεν είχαν δεχθεί καμία πρόκληση, εντούτοις τα πράγματα αλλάζουν με ραγδαίους ρυθμούς. Εξαιτίας της αλλαγής αυτής, δημιουργήθηκε και ο Web 2.0 ο οποίος είναι η εξελιγμένη έκδοση του web 1.0 και είναι η νέα γενιά του παγκόσμιου ιστού που στοχεύει να μετασχηματίσει το παγκόσμιο επικοινωνιακό τοπίο. Χαρακτηρίζεται από την αυξημένη αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών οι οποίοι, τώρα πια, μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στην οργάνωση και στον εμπλουτισμό των νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

Στα πλαίσια της εξέλιξης αυτής, οι βιβλιοθήκες πρέπει να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο τους και να συμβαδίσουν με την αλλαγή με σκοπό την καλύτερη και ευρύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών. Ως προτεραιότητα θα πρέπει να τεθεί η ανάγκη για μια νέα γενιά OPAC οι οποίοι να έχουν ενισχυμένες λειτουργίες και εφαρμογές αλληλεπίδρασης με το χρήστη. Οι αλλαγές αυτές σε πολλά μέρη του κόσμου έχουν ήδη γίνει κι έτσι προχωράμε προς μια νέα γενιά βιβλιοθήκης επονομαζόμενης ως Library 2.0. Εκεί οι χρήστες έχουν κυρίαρχο ρόλο καθώς δεν περιορίζονται μόνο στην αναζήτηση βιβλίων και άλλου υλικού αλλά επικοινωνούν και μοιράζονται τις γνώσεις τους.

Οι βιβλιοθήκες ναι μεν ξεκινούν να συμβαδίζουν με την τεχνολογία του Web 2.0 αλλά βρίσκονται ακόμη σε πρώιμα στάδια. Έτσι, στην εργασία αυτή στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης των κυριότερων λειτουργιών του Web 2.0. Στο δεύτερο παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο μπορούν οι βιβλιοθήκες να χρησιμοποιήσουν και να αξιοποιήσουν όλη αυτή τη γκάμα τεχνολογικών καινοτομιών για να βελτιώσουν ή να δημιουργήσουν νέες υπηρεσίες προς όφελος των χρηστών (Library 2.0-Opac 2.0). Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται ο OPACIAL, ένας πρωτότυπος-προηγμένος αυτοματοποιημένος κατάλογος βιβλιοθήκης ο οποίος ενσωματώνει την τεχνολογία του Web 2.0. Αναπτύχθηκε από την βιβλιοθήκη του Παντείου πανεπιστημίου προκειμένου να παρέχει βελτιωμένο σύστημα αναζήτησης και καλύτερες υπηρεσίες ανάκτησης. Μερικές απ' αυτές τις υπηρεσίες συμπεριλαμβάνουν κοινωνικούς σχολιασμούς, απόψεις και βαθμολογίες χρηστών για τα τεκμήρια καθώς επίσης και κοινωνικές επισημειώσεις που βοηθούν στην καλύτερη αναζήτηση. Ο πρωτότυπος αυτός κατάλογος, αξιολογείται από μια ομάδα χρηστών διαμέσου ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων προκειμένου να φανούν τα πλεονεκτήματα, τυχόν αδυναμίες και η αποδοχή του από τους χρήστες. Τα αποτελέσματα είναι αρκετά ενθαρρυντικά και δείχνουν ότι η εξέλιξη των βιβλιοθηκών, με την ενσωμάτωση των τεχνολογιών του Web 2.0, μπορεί να γίνει αποδεκτή από την πλειοψηφία των χρηστών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

WEB 2.0

Ο όρος Web 2.0 αναφέρθηκε για πρώτη φορά το 2004 από τους Tim O'Reilly και Dale Dougherty της εταιρίας O'Reilly Media, οι οποίοι περιέγραφαν τις καινούργιες διαδικτυακές τάσεις και επαγγελματικά μοντέλα. Το Web 2.0 είναι η εξελιγμένη έκδοση του αρχικού Web (Web 1.0), η νέα γενιά του Παγκόσμιου Ιστού, η οποία χαρακτηρίζεται από την αυξημένη αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών και στην οποία πρωταγωνιστικό ρόλο έχουν τα ιστολόγια, τα RSS Feeds, τα tags, τα wikis, οι κοινωνικές υπηρεσίες δικτύωσης (social networks).

Τα κύρια χαρακτηριστικά του Web 2.0 είναι τα ακόλουθα:

- *Συμμετοχή* (participation). Σε κάθε επίπεδο χρήσης των Web 2.0 υπηρεσιών κυριαρχεί η έννοια της συμμετοχικότητας. Η μετάβαση από το Web 1.0 στο Web 2.0 κατέστη δυνατή λόγω της ανάπτυξης αυτών των νέων πλατφορμών, όπως είναι τα κοινωνικά δίκτυα, τα wikis κλπ.
- *Διαμοιρασμός* (sharing). Ο διαμοιρασμός των πληροφοριών και της γνώσης είναι ένας από τους κυριότερους λόγους δημιουργίας των Web 2.0 τεχνολογιών.
- *Χρηστικότητα* (usability). Πρόκειται για υπηρεσίες, οι οποίες είναι ιδιαίτερα χρηστικές και εύκολες στην εκμάθησή τους, προσελκύοντας το ενδιαφέρον του χρήστη και ενισχύοντας τη θέληση του να τις χρησιμοποιήσει.
- *Αποτελείται από ενότητες* (modularity). Αποτελεί τη σύνθεση πολλών διαφορετικών υποδομών οι οποίες έχουν σχεδιαστεί για να συνδέονται και τελικά να ενσωματώνονται με άλλες δημιουργώντας στην ουσία ένα γενικό σύνολο το οποίο μπορεί να προσφέρει ποιοτικότερες υπηρεσίες.
- *Έλεγχος από τους χρήστες* (user control). Μια βασική αρχή στο Web 2.0 είναι η δυνατότητα που δίνει στους ίδιους τους χρήστες να μπορούν να έχουν τον κύριο έλεγχο του περιεχομένου που διαχειρίζονται, των δεδομένων που αποθηκεύουν στις διαδικτυακές τους δραστηριότητες καθώς και της ταυτότητας αυτών.
- *Επικοινωνία και διευκόλυνση δημιουργίας κοινοτήτων* (communication - communities). Με τις νέες αυτές τεχνολογίες ενισχύεται η επικοινωνία μεταξύ των χρηστών και είναι δυνατή η δημιουργία κοινοτήτων χρηστών, μέσα από τις οποίες διευκολύνεται η ανταλλαγή των ιδεών και των απόψεων και επιτυγχάνεται η αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη συνεργασία των ερευνητών ενώ παράλληλα ενισχύεται και η συνεργατικότητα.
- *Χαμηλό έως ανύπαρκτο κόστος* (low cost) και *ανοιχτή πρόσβαση* (free access). Κάποια από τα σημαντικότερα εργαλεία των Web 2.0 τεχνολογιών έχουν

χαμηλό έως και μηδενικό κόστος και η πρόσβαση είναι ελεύθερη στα περισσότερα από αυτά (το μόνο που απαιτείται είναι μια απλή εγγραφή στο σύστημα)

- *Αποκέντρωση* (decentralization). Το Web 2.0 είναι αποκεντρωτικό ως προς την κεντρική του αρχιτεκτονική. Η δυναμική του και η ευκαμψία του είναι δύο στοιχεία που το χαρακτηρίζουν απόλυτα και τα οποία εμφανίζονται μέσα από διανεμημένες εφαρμογές και περιεχόμενο που αποθηκεύεται σε πολλαπλά υπολογιστικά συστήματα και όχι αποκλειστικά σε ένα κύριο κεντρικό σύστημα.¹

Blogs (Ιστολόγια)

Τα blogs τα οποία είναι γνωστά και με τις ονομασίες weblogs και ιστολόγια, είναι ιστοσελίδες οι οποίες ενημερώνονται συχνά και οι οποίες περιέχουν χρονολογημένες δημοσιεύσεις με τις πιο πρόσφατες να εμφανίζονται πρώτες. Είναι ένα μέσο, το οποίο δίνει το δικαίωμα στους χρήστες του Διαδικτύου να μεταφέρουν ελεύθερα και γρήγορα τις ιδέες και τις σκέψεις τους σε ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Δεν υπάρχουν περιορισμοί στο περιεχόμενο ενός blog και έτσι αυτό μπορεί να είναι γενικό, ειδικό, επιστημονικό, επαγγελματικό κτλ. Για παράδειγμα μπορεί να έχει τη μορφή ενός προσωπικού ημερολογίου ή μιας ειδησεογραφικής υπηρεσίας ή μπορεί να είναι μια παρουσίαση βιβλιοκριτικών, ενδιαφερόντων συνδέσμων στο Διαδίκτυο, φωτογραφιών ή επαγγελματικών και επιστημονικών πρακτικών.

Οι διαχειριστές και συγγραφείς ενός blog ονομάζονται bloggers, οι δημοσιεύσεις που κάνουν σε αυτό αναρτήσεις ή καταχωρήσεις ή posts και η Διαδικτυακή κοινότητα των blogs, blogosphere (μπλογκόσφαιρα). Το θεματικό περιεχόμενο των αναρτήσεων μπορεί να καθοριστεί με τη χρήση tags, λέξεων της φυσικής γλώσσας που περιγράφουν ένα ψηφιακό αρχείο και να σχολιαστούν από άλλους bloggers ή άλλους χρήστες του Διαδικτύου. Τα blogs μπορεί να είναι ατομικά με ένα διαχειριστή και συγγραφέα ή ομαδικά με πολλαπλούς διαχειριστές και συγγραφείς. Ο δημιουργός ενός blog καθορίζει πάντα ποιό και πόσοι θα είναι οι διαχειριστές και οι συγγραφείς. Επίσης μπορούν να είναι ελεύθερα προσβάσιμα στο Διαδίκτυο ή να υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση με τη χορήγηση όνομα χρήστη και κωδικού πρόσβασης στους επιθυμητούς αναγνώστες.

¹ Ανδρέου Ιωάννα, Γαϊτάνου Πανωραία, Γαρουφάλλου Εμμανουήλ, κ.α. (2008) «Ερευνα για την εξοικείωση των Ελλήνων και Κυπρίων Επιστημόνων Πληροφόρησης με τις Web 2.0 υπηρεσίες». In: *Proceedings 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Ιωάννινα*, διαθέσιμο στο: <http://17conf.lib.uoi.gr/files/b13.1.Andreoy.pdf> (Ανακτήθηκε στις 30-3-2009)

Οποιοσδήποτε έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο μπορεί να αποκτήσει με μεγάλη ευκολία και χωρίς ειδικές τεχνικές γνώσεις ένα blog. Ανάμεσα στις υπηρεσίες που επιτρέπουν τη δημιουργία και διαχείριση blogs και υποστηρίζουν την ελληνική γλώσσα είναι οι Blogger (2007), Wordpress (2007) και Pathfinder Blogs (2007). Προσφέρονται δωρεάν και δεν χρειάζεται η χρήση προσωπικού server, καθώς υπάρχει παροχή δωρεάν αποθηκευτικού χώρου. Ταυτόχρονα όποιοι χρήστες θέλουν, μπορούν να διαχειρίζονται το blog τους στην προσωπική τους ιστοσελίδα, χρησιμοποιώντας δικό τους server. Ο χρήστης δεν έχει παρά να επισκεφτεί μια από αυτές τις υπηρεσίες, να ανοίξει τον προσωπικό του λογαριασμό επιλέγοντας όνομα χρήστη και κωδικό πρόσβασης και να αρχίσει να δημιουργεί τα δικά του blogs κάνοντας αναρτήσεις ανώνυμα ή επώνυμα. Μηχανές αναζήτησης όπως το Technorati (2007) και το Google Blog Search μας επιτρέπουν να αναζητήσουμε το περιεχόμενο των blogs ώστε να βρούμε αυτά που μας ενδιαφέρουν.²

Moblogging

Το moblogging ή mblogging ή phone blogging είναι ένα νέο είδος δραστηριότητας με την οποία μπορεί κανείς να φτιάξει ένα moblog (κινούμενο ιστολόγιο) μέσω κινητού τηλεφώνου ή μιας φορητής συσκευής. Το moblogging είναι μια αναβαθμισμένη μορφή του blogging στο διαδίκτυο όπου μπορεί κανείς να ενημερώσει, να προσθέσει φωτογραφίες ή ήχο στο ιστολόγιο του μέσω sms ή e-mail από το κινητό του τηλέφωνο ή την φορητή του συσκευή.

Είναι δυνατόν με τη χρήση του κατάλληλου λογισμικού να διατηρείται μόνο στο κινητό τηλέφωνο. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα σ' εκείνους που διαθέτουν κινητό με ασύρματη πρόσβαση στο Διαδίκτυο να μουν σε ειδικά site και να δημιουργήσουν μια ψηφιακή εφημερίδα και να την αναβαθμίζουν από το κινητό τους. Έτσι, οι bloggers μπορούν να 'μπλογκάρουν' από τον δρόμο, το αεροδρόμιο ή κατά τη διάρκεια κάποιας άλλης ασχολίας τους. Οι φοιτητές 'μπλογκάρουν' κατά τη διάρκεια μιας διάλεξης και είναι δυνατόν να κρατάνε σημειώσεις στο ιστολόγιο τους (μελλοντικά ίσως ένας νέος τρόπος εκμάθησης). Συμπερασματικά, το moblogging καθιστά εφικτή στους χρήστες την πρόσβαση στο ιστολόγιο τους οποτεδήποτε και οπουδήποτε.³

² Διαθέσιμο στο: <http://www.goethe.de/mmo/priv/2729956-STANDARD.pdf>. Ανακτήθηκε στις 2/4/2009

³ LAUREL A., Clyde, Weblogs and Libraries, Oxford: εκδ. Chandos Publishing, 2004, σ.16

Η δομή των blogs

Κάθε blog έχει:

Τίτλο: τον οποίο επιλέγει ο δημιουργός ή δημιουργοί του blog.

Αναρτήσεις ή posts στα αγγλικά: αυτά είναι άρθρα, μικρά ή μεγάλα, που δημοσιεύει ο blogger και μπορεί το περιεχόμενό τους εκτός από κείμενο να περιλαμβάνει εικόνες, βίντεο, μουσική αλλά και συνδέσμους σε άλλες ιστοσελίδες. Οι αναρτήσεις παρουσιάζονται κατά χρονολογική σειρά με την τελευταία χρονικά ανάρτηση να εμφανίζεται πρώτη. Η κάθε ανάρτηση έχει έναν τίτλο ενώ εμφανίζεται και η ημερομηνία που γράφτηκε.

Σχόλια ή comments: οι επισκέπτες των blogs μπορούν να αφήσουν σχόλια ή παρατηρήσεις επί των αναρτήσεων. Συχνά, δίπλα στην λέξη comments εμφανίζεται ο αριθμός 1, που σημαίνει ότι υπάρχει 1 σχόλιο για αυτήν την ανάρτηση.

Κατηγορίες, ετικέτες ή tags: είναι λέξεις με τις οποίες ο blogger κατηγοριοποιεί τις ενότητες των αναρτήσεων.

Δεξιά ή αριστερά των αναρτήσεων βρίσκεται το **sidebar**. Είναι ο χώρος όπου ο κάθε blogger επιλέγει να εμπλουτίσει με πληροφορίες. Για παράδειγμα σε ένα sidebar θα βρείτε πληροφορίες για τον blogger. Αυτή η πληροφορία παρουσιάζετε συνήθως πρώτη και μπορεί να είναι μια εικόνα ή αλλιώς **avatar** που χαρακτηρίζει τον blogger. Στο sidebar θα βρείτε το χρονολογικό ή και θεματικό αρχείο των αναρτήσεων. Μπορεί να υπάρχουν links και σε άλλα ιστολόγια ή ιστοσελίδες.

Για να γίνει πιο όμορφο ή ενδιαφέρον το ιστολόγιο μπορούν να χρησιμοποιηθούν και **widgets**. Αυτά μεταφράζονται ως στοιχεία σελίδας ή μικρογραφίες άλλων υπηρεσιών.

Τα blogs έχουν RSS Feed το οποίο δίνει την δυνατότητα σε όποιον είναι εγγεγραμμένος σε έναν RSS Reader να ενημερώνεται για τις καινούργιες αναρτήσεις σε ένα blog.⁴

⁴ <http://greeklis.org> Ανακτήθηκε στις 2/4/2009

Rss Feeds

Η καθημερινή ενημέρωση ενός χρήστη του Διαδικτύου μπορεί να προέρχεται από ιστολόγια, ιστοσελίδες, βάσεις δεδομένων κτλ. Αμέσως μαζεύεται ένας πολύ μεγάλος αριθμός πηγών ο οποίος ανανεώνεται καθημερινά και τον οποίο είναι πολύ δύσκολο να παρακολουθούμε συνεχώς μέχρι να εντοπίσουμε ποιες είναι οι καινούργιες πληροφορίες που έχουν καταχωρηθεί σε αυτόν. Τα RSS Feeds μας δίνουν τη δυνατότητα να ενημερωνόμαστε έγκαιρα για τις καινούργιες πληροφορίες που έχουν προστεθεί στις πηγές που μας ενδιαφέρουν.

Το RSS είναι το ακρωνύμιο για τα Rich Site Summary, ή Really Simple Syndication, ή RDF Site Summary. Είναι ένα κομμάτι κώδικα xml το οποίο μας επιτρέπει να ενημερωνόμαστε για νέες αναρτήσεις στις ιστοσελίδες που μας ενδιαφέρουν είτε αυτές είναι blogs, είτε ιστοσελίδες εφημερίδων, βάσεις δεδομένων κτλ. Πως καταλαβαίνουμε όμως ότι μία ιστοσελίδα προσφέρει RSS; Συνήθως, ο browser μας, δίπλα στην διεύθυνσή της ιστοσελίδας, μας εμφανίζει το πορτοκαλί εικονίδιο που αναπαριστά το RSS. Διαφορετικά αναφέρεται σε κάποιο σημείο της ιστοσελίδας η ένδειξη RSS.

Από μόνο του το RSS δεν μπορεί να κάνει τίποτα. Ο κάθε ενδιαφερόμενος θα πρέπει να γραφτεί σε κάποιον RSS Reader για να μπορεί να λαμβάνει τις ενημερώσεις. Η διαδικασία είναι τόσο απλή όσο και το άνοιγμα ενός λογαριασμού email. Δύο από τους πιο γνωστούς readers είναι το Google Reader και το Bloglines. Αφού ο ενδιαφερόμενος ανοίξει έναν λογαριασμό αρχίζει να καταχωρεί τα RSS των ιστοσελίδων και των blogs που τον ενδιαφέρουν. Αυτό γίνεται είτε κάνοντας copy-paste τη διεύθυνση της σελίδα στον Reader, είτε κάνοντας click πάνω στο πορτοκαλί σημάκι που εμφανίζεται στον browser ή στις ιστοσελίδες. Από εκεί και πέρα κάθε φορά που γίνονται νέες αναρτήσεις στις σελίδες αυτές ο reader τον ενημερώνει και έτσι δεν χρειάζεται να σπαταλάει τον χρόνο του παρακολουθώντας κάθε μέρα την κάθε σελίδα ξεχωριστά.⁵

Tags (Ετικέτες-Επισημειώσεις)

Οι ετικέτες είναι συνήθως μεμονωμένες λέξεις οι οποίες παρατίθενται αλφαβητικά. Η αξία μιας ετικέτας παρουσιάζεται σύμφωνα με το μέγεθος ή το χρώμα της γραμματοσειράς. Έτσι είναι δυνατόν να βρει κανείς μια ετικέτα είτε αλφαβητικά είτε από τη δημοτικότητα. Οι ετικέτες είναι συνήθως υπερσυνδέσμοι που οδηγούν σε

⁵ ό.π.

μια συλλογή στοιχείων που συνδέονται με μια ετικέτα.⁶ Η αλφαβητική τοποθέτηση των λέξεων και το μέγεθος-χρώμα της γραμματοσειράς βοηθά τους χρήστες να βρουν την πληροφορία πιο εύκολα και γρήγορα. Επίσης είναι σημαντική η θέση των ετικετών μιας και οι χρήστες ρίχνουν γρήγορες ματιές σε λίστες παρά να διαβάσουν κάτι.⁷ Με τον όρο **Tagging**, εννοούμε μια ελεύθερη μέθοδο κατηγοριοποίησης-ταξινόμησης και οργάνωσης της πληροφορίας που επιτρέπει σε όλους να συσχετίζουν -με απλή και φυσική γλώσσα- λέξεις κλειδιά με το διαδικτυακό περιεχόμενο που επιθυμούν να έχουν, όπως ιστοσελίδες, εικόνες κλπ.⁸ Το συνεργατικό tagging είναι μια πρακτική με την οποία οι χρήστες μπορούν να ορίσουν ανεξέλεγκτες ελεύθερες λέξεις κλειδιά στις πηγές που επιθυμούν. Εμπλουτίζουν διάφορους πόρους όπως επιστημονικές έγγραφα και ιστοσελίδες με φωτογραφίες και βίντεο.

Μια πρόσφατη έρευνα αναφέρει ότι τα 28% των χρηστών του Διαδίκτυο βάζουν τις ετικέτες για διάφορους λόγους. Κυρίως, για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες τους. Αλλά η κοινωνική πτυχή του tagging είναι ότι καθιστά γενικά τις ετικέτες και τους πόρους ενός συμμετέχοντος ορατούς σε άλλους συμμετέχοντες. Το σύνολο των tags (ετικέτες) που εισάγονται σ' έναν πόρο ονομάζεται folksonomy, το οποίο θα μπορούσε να παρουσιαστεί ως ένα «σύννεφο» από tags (ετικέτες). Οι χρήστες μπορούν να κλικάρουν σε ένα tag από ένα «σύννεφο» κι έτσι να έχουν πρόσβαση στους πόρους που συνδέονται μ' αυτό. Κατά συνέπεια η εισαγωγή και η χρήση των tags (ετικέτες) δημιουργούν ομάδες παρόμοιων πόρων, προσβάσιμων από τις κοινότητες χρηστών.⁹

Wikis (Ευέλικτοι και επεξεργάσιμοι ιστότοποι)

Πρόκειται για την απλούστερη διαδικτυακή βάση δεδομένων που μπορεί να υπάρξει, ή, καλύτερα, για το απλούστερο σύστημα συνεργατικής διαχείρισης περιεχομένου. Εμπνευσμένο από το προγραμματιστικό περιβάλλον HyperCard της Apple, το πρώτο πρόγραμμα wiki δημιουργήθηκε το 1995 από τον Ward Cunningham σαν ένας τρόπος διαχείρισης του περιεχομένου του site Portland Pattern Repository. Πήρε το όνομά του από το wiki-wiki, μια λέξη από την τοπική διάλεκτο

⁶ Wikipedia, the free encyclopedia. Διαθέσιμο στο: <http://el.wikipedia.org> (Ανακτήθηκε στις 30-3-2009)

⁷ Martin Halvey and Mark T. Keane, [An Assessment of Tag Presentation Techniques](#), poster presentation at WWW (2007). Ανακτήθηκε στις 12/4/2009

⁸ <http://library2-0.wikidot.com/> Ανακτήθηκε στις 12/4/2009

⁹ Gavrillis, D., Kakali, C. & Papatheodorou, C. (2008). [Enhancing Library Services with Web 2.0 functionalities](#). *Proceedings of the 12th European Conference on Digital Libraries (ECDL2008)*, 5173, διαθέσιμο στο: <http://www.dcu.gr/dcu/Documents/documents/enhancing-library-services-with-web-2-0-functionalities/en/attachment> . Ανακτήθηκε στις 28/3/2009

της Χαβάης που σημαίνει: "γρήγορος". Είναι στην ουσία ιστοσελίδες που ο καθένας (με άδεια) μπορεί να δημιουργήσει ή να επεξεργαστεί. Το πιο γνωστό παράδειγμα wiki είναι η [Wikipedia](#), μια διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια που γράφεται και συντηρείται από οποιονδήποτε θέλει να συνεισφέρει σε αυτήν. Πρόκειται για μια αρκετά αξιόπιστη και έγκυρη πηγή πληροφόρησης. Αν κάποιος πρόσωπο κάνει λανθασμένες ή ανάρμοστες αλλαγές σε μια καταχώριση, οι υπόλοιποι μπορούν να επαναφέρουν πολύ εύκολα την προηγούμενη έκδοση ή να κρατήσουν τις αλλαγές και να τις επεξεργαστούν περαιτέρω. Χιλιάδες άνθρωποι παρακολουθούν τον ιστότοπο ή τουλάχιστον τους τομείς ενδιαφερόντων τους και ελέγχουν τα στοιχεία, ώστε η ποιότητα να μένει υψηλή. [The Wikimedia Foundation](#), η εταιρεία που διαχειρίζεται την [Wikipedia](#), φιλοξενεί επίσης αρκετές άλλα sites όπως το [Wiktionary](#), το [Wikiquote](#) και το [Wikibooks](#), μια συλλογή ελεύθερου περιεχομένου εκπαιδευτικών βιβλίων. Τα wikis που εξειδικεύονται σε ένα θέμα μπορούν να περιέχουν περισσότερες λεπτομέρειες.

Τα wikis έχουν σχεδιαστεί για να διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφορίας μεταξύ ομάδων. Το περιεχόμενο σε ένα wiki μπορεί να ενημερώνεται χωρίς κάποια καθυστέρηση, χωρίς έξοδα διαχείρισης και την ανάγκη για διανομή, αφού οι χρήστες και οι συνεισφέροντες στο περιεχόμενο ενός wiki είναι οι ίδιοι. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλοι οι τύποι αρχείων δεδομένων, όπως υπολογιστικά φύλλα, έγγραφα κειμένου, διαφάνειες παρουσιάσεων, PDFs, οτιδήποτε μπορεί να παρουσιαστεί σε έναν φυλλομετρητή. Μπορούν επίσης να ενσωματώνουν κοινά μέσα επικοινωνίας, όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) και την ανταλλαγή άμεσων μηνυμάτων (IM). Η λειτουργία ενός wiki περιορίζεται μόνο από τις προγραμματιστικές δεξιότητες του προσώπου που το διαχειρίζεται.

Ορισμένες από τις χρησιμότητες ενός wiki είναι:

- η πολύ εύκολη και απλή συγγραφή και δημοσίευση
- η δόμηση της πληροφορίας
- η συνεργατική κατασκευή ενός εγγράφου
- η οργάνωση μιας εκδήλωσης
- η αντιμετώπιση μιας καταστροφής
- η ενημέρωση με την καταγραφή ειδήσεων
- η ανταλλαγή απόψεων για την πολιτική

Wiki Farms

Ένα πλήθος από wikis συγκεντρωμένων στο ίδιο δικτυακό τόπο (website) αποκαλείται wiki farm. Συνήθως έχουν ένα λογαριασμό login για όλα τα wikis και μία μηχανή αναζήτησης. Ανάμεσα στις πιο γνωστές "φάρμες" wikis είναι η [Wikia](#) και το [Wetpaint](#). Επίσης, υπάρχουν τα [PBwiki](#) και [Wikispaces](#). Κάθε wiki έχει την δική του κουλτούρα και κοινότητα, που μπορεί να μοιράζεται ανάμεσα σε αναγνώστες,

συγγραφείς ή εκδότες. Κάποιοι εντάσσονται μόνο σε μια από τις κατηγορίες αυτές, ενώ άλλοι αποκτούν και τους τρεις ρόλους. Οι φάρμες αυτές αποτελούν ιδανικό μέρος για αυτούς που θέλουν να δημιουργήσουν το δικό τους wiki.

Τα αρνητικά σημεία ενός wiki

Ακόμα και οι ειδικοί μπορεί να κάνουν λάθη. Οι ιστορικοί δεν συμφωνούν πάντοτε στην περιγραφή ή την ανάλυση των ιστορικών γεγονότων ούτε οι επιστήμονες στα επιστημονικά θέματα. Οι καταχωρίσεις σε ένα wiki μπορεί να γράφονται από ειδικούς ή μη. Γι' αυτό χρειάζονται επαλήθευση και όχι ανεπιφύλακτη χρήση. Άλλο ένα αρνητικό σημείο, είναι η παραπληροφόρηση, η σκόπιμη παραπλάνηση του αναγνωστικού κοινού με κατάλληλα καλυμμένες ψευδείς πληροφορίες, με στόχο την διαμόρφωση επιθυμητής κοινής γνώμης. Συχνά κατηγορούνται επιχειρήσεις ότι επιδιώκουν να πλήξουν τους ανταγωνιστές τους αλλοιώνοντας τις πληροφορίες που αυτές εισάγουν. Άλλες φορές πάλι μπορεί να χρησιμοποιηθούν για λόγους προώθησης και διαφήμισης, αντιμετωπίζοντας την πραγματικότητα από συγκεκριμένη σκοπιά.¹⁰

Social Networks (Κοινωνικά δίκτυα)

Η κοινωνική δικτύωση στο Διαδίκτυο και τα κοινωνικά δίκτυα στο web δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν κατά τη μετάβαση από το λεγόμενο web 1.0, όπου ο χρήστης απλά επισκεπτόταν σελίδες χωρίς μεγάλες δυνατότητες δικής του συνεισφοράς στο Web 2.0. Η εξέλιξη αυτή μετέβαλε τη δομή και ανάπτυξη του Παγκόσμιου Ιστού με πολλούς τρόπους, με τα κοινωνικά δίκτυα να συνιστούν ενδεχομένως τη σημαντικότερη αλλαγή.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό στοιχείο των κοινωνικών δικτύων του web αποτελεί το γεγονός ότι η ανάπτυξη τους ξεκίνησε από τους ίδιους τους χρήστες. Τα κοινωνικά δίκτυα έχουν ξεπεράσει πλέον τον στενό κλοιό μιας περιορισμένης σε αριθμό ομάδας και αφορούν τους χρήστες όλων των στρωμάτων και επιπέδων. Οι λόγοι που θα κάνουν ένα χρήστη να συμμετέχει σε ένα κοινωνικό δίκτυο στο web είναι πολλοί, κάποιοι από τους οποίους προϋπήρχαν ως μέρος της καθημερινότητας. Ο σχολιασμός σε κοινωνικό επίπεδο για παράδειγμα, το λεγόμενο «κουτσομπολιό», είναι μία τέτοια περίπτωση.

Ταυτόχρονα, υπάρχουν λόγοι που οφείλονται καθαρά στη φύση και τα χαρακτηριστικά του Διαδικτύου, όπως για παράδειγμα η συμμετοχή στο εικονικό

¹⁰ <http://sites.google.com/site/greekbusinessseminar> Ανακτήθηκε στις 15/4/2009

περιβάλλον του Second Life, όπου οι χρήστες φτιάχνουν ένα καινούργιο εαυτό, συμπεριφέρονται διαφορετικά και δημιουργούν κοινωνικά δίκτυα με γνώμονα την ψηφιακή εικόνα, ενώ συμμετέχουν σε αυτά με τρόπους που δεν ήταν παλαιότερα εφικτοί. Το Second Life αποτελείται από τρισδιάστατους χαρακτήρες σ' ένα τρισδιάστατο περιβάλλον. Η εικονική αυτή πραγματικότητα απαριθμεί πάνω από 800,000 avatars (στο μέγεθος του Amsterdam) , οι οποίοι ζουν τις ζωές τους σ' ένα περιβάλλον όπου το να πετάει κανείς είναι φυσιολογικό καθώς επίσης δεν πεθαίνει κανένας. Ένα πρόγραμμα όπως αυτό εξυπηρετεί μια επιθυμία που οι περισσότεροι άνθρωποι κουβαλούν καθώς αναρωτιούνται πως θα ήταν να κάνουν ένα βήμα έξω από τον εαυτό τους και να επαναπροσδιορίσουν το ποιοι είναι. Τους δίνει επίσης την επιλογή να διαλέξουν προσωπικότητα σύμφωνα με τα «θέλω» τους.¹¹ Μεταξύ των δύο αυτών άκρων, υπάρχουν και οι κοινότητες ανθρώπων που έχουν κοινά ενδιαφέροντα και εκμεταλλεύονται τα χαρακτηριστικά του μέσου για να μοιραστούν και να αναπτύξουν περαιτέρω το ενδιαφέρον τους.¹²

Τα κοινωνικά δίκτυα είναι ίσως η περισσότερο υποσχόμενη τεχνολογία. Τα MySpace, FaceBook, Hi5, Del.icio.us, Frappr, Flickr, Youtube και Twitter είναι τα κοινωνικά δίκτυα που έχουν απολαύσει την μεγαλύτερη δημοτικότητα στον Web 2.0. Καθώς το MySpace, το Hi5 και το FaceBook επιτρέπουν στους χρήστες να μοιραστούν την προσωπικότητά τους ο ένας με τον άλλον (μέσω λεπτομερών προφίλ που αφορούν στις ζωές των χρηστών) το Del.icio.us επιτρέπει στους χρήστες να αποθηκεύσουν ιστοσελίδες που τους ενδιαφέρουν σε μία δημόσια σχετική ιστοσελίδα και να τις οργανώσουν με τη χρήση tags. Το Frappr είναι ένα κομμάτι ενός συνδυασμένου δικτύου, που χρησιμοποιεί χάρτες, chat rooms και εικόνες για να συνδέσει τους χρήστες. Το Flickr επιτρέπει τον διαμοιρασμό εικόνων ενώ το Youtube τον διαμοιρασμό video. Το Twitter το ονομάζουν «microblogging» (μικροϊστολόγιο) που επιτρέπει στους χρήστες να ενημερώνουν τους φίλους τους για το πού βρίσκονται και τι κάνουν ανά πάσα στιγμή δημοσιεύοντας μικρές καταχωρίσεις κειμένου.¹³

Facebook και βιβλιοθήκες

Όλο και περισσότερες βιβλιοθήκες από όλο τον κόσμο κάνουν την εμφάνισή τους καθημερινά στο πιο δημοφιλές κοινωνικό δίκτυο, το facebook. Μέσα από το facebook οι βιβλιοθήκες προσπαθούν να έχουν μια διαδραστική και αμφίδρομη επικοινωνία με τους χρήστες και τους φίλους τους.

¹¹ MIKA, Peter, Social Networks and the Semantic Web, New York: εκδ. Springer, 2007, σ. 222

¹² Μητακίδης, Γιώργος (2009), Άρθρο της εφημερίδας Καθημερινή «Τα κοινωνικά δίκτυα στο επίκεντρο της εξέλιξης του Ιστού» διαθέσιμο στο: http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathciv_1_10/02/2009_266871 . Ανακτήθηκε στις 27/4/2009

¹³ «Twitter.com Η νέα μόδα στο Internet» διαθέσιμο στο: http://www.thep.gr/modules.php?name=Content&pa=print_page&pid=41 Ανακτήθηκε στις 28/4/2009

Μέσω του facebook μπορούν να ενημερώσουν για τα νέα τους, να προωθήσουν τις εκδηλώσεις και τις υπηρεσίες τους, να διεξαγάγουν ψηφοφορίες αλλά και να λάβουν ιδέες, εισηγήσεις και παράπονα. Το facebook προσφέρει την δυνατότητα ανάρτησης φωτογραφιών και βίντεο ενώ επιτρέπει στα μέλη του να αφήνουν προσωπικά και δημόσια μηνύματα, να κάνουν chat, κτλ. Από τον ελληνικό χώρο συναντάμε στο facebook τις ακόλουθες ομάδες που αφορούν ελληνικές βιβλιοθήκες:

- Supporters of the National Library of Greece/ Υποστηρικτές της Ε.Β.Ε., Βιβλιοθήκη πανεπιστημίου Κύπρου, Δημοτική βιβλιοθήκη Κατερίνης (Εκάβη), Βιβλιοθήκη ΕΜΠ (NTUA), Κεντρική βιβλιοθήκη ΑΠΘ, Δημοτική βιβλιοθήκη Μυκόνου, Δημόσια κεντρική βιβλιοθήκη Λειβαδιάς, Βιβλιοθήκη και κέντρο πληροφόρησης Χαροκοπείου πανεπιστημίου, Cyprus University of Technology Library, Κίνηση φίλων δημοτικής βιβλιοθήκης Καλλιθέας, Δημόσια Κεντρική βιβλιοθήκη Σερρών, Ο Μορφωτικός Σύνδεσμος Βαρβασίου Χίου Βιβλιοθήκη <<Ο Φάρος>>.¹⁴

¹⁴ <http://greeklis.org>, Ανακτήθηκε στις 4-5-2009

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

LIBRARY 2.0

Όπως είδαμε παραπάνω, ο Web 2.0 είναι ο όρος εκείνος που χαρακτηρίζει και περιγράφει το νέο μοντέλο του Διαδικτύου: δυναμικό, διαδραστικό, συμμετοχικό και περιλαμβάνει ποικίλα online εργαλεία. Ο τρόπος με τον οποίο μπορούν οι βιβλιοθήκες να χρησιμοποιήσουν, να αφομοιώσουν, να υιοθετήσουν, να αξιοποιήσουν όλη αυτή τη γκάμα τεχνολογικών καινοτομιών για να βελτιώσουν ή να δημιουργήσουν νέες υπηρεσίες προς όφελος των χρηστών ονομάζεται Library 2.0. Ως εκ τούτου, η Βιβλιοθήκη 2.0 είναι ένα μοντέλο που υποστηρίζει τις διαδικτυακές υπηρεσίες βιβλιοθηκών ενθαρρύνοντας τις επικοινωνιακές προτάσεις-παρατηρήσεις του κοινού, στοχεύοντας στην προσέλκυση νέων χρηστών και στη δημιουργία νέων υπηρεσιών. Η Βιβλιοθήκη 2.0 είναι η εφαρμογή διαδραστικών, συνεργατικών και διαδικτυακών πολυμεσικών τεχνολογιών στις διαδικτυακές εφαρμογές των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών και των συλλογών του. Τα τέσσερα βασικά στοιχεία της Βιβλιοθήκης 2.0 είναι:

- Επικεντρώνεται στον χρήστη. Οι χρήστες συμμετέχουν στη δημιουργία του περιεχομένου και των υπηρεσιών που βλέπουν μέσω της παρουσίας της βιβλιοθήκης στον παγκόσμιο ιστό (π.χ. OPAC). Η δημιουργία και η χρήση του περιεχομένου είναι δυναμική, και έτσι οι ρόλοι του βιβλιοθηκονόμου και του χρήστη δεν είναι πάντα σαφείς.
- Προσφέρει πολυμεσικές εμπειρίες/δυνατότητες. Οι συλλογές και οι υπηρεσίες της Library 2.0 περιέχουν βίντεο και ήχο.
- Είναι ένα πλούσιο κοινωνικό δίκτυο. Η παρουσία της βιβλιοθήκης στο διαδίκτυο συμπεριλαμβάνει την παρουσία των χρηστών. Υπάρχουν πολλοί τρόποι άμεσοι και μη για τους χρήστες να επικοινωνήσουν ο ένας με τον άλλο ή με τους βιβλιοθηκονόμους.
- Είναι νεωτεριστική και καινοτόμος για την κοινότητα. Αυτή είναι ίσως η πιο σημαντική εκδοχή επειδή στηρίζεται στην έννοια των βιβλιοθηκών ως κοινωνική υπηρεσία και πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι όπως αλλάζει η κοινωνία έτσι θα πρέπει να ακολουθήσουν και οι βιβλιοθήκες την αλλαγή αυτή επιτρέποντας στους χρήστες να επέμβουν, να βρουν και να χρησιμοποιήσουν την πληροφορία.¹⁵

¹⁵ Maness M., Jack, (2006) « Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implication for the Libraries», διαθέσιμο στο: <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html#34>, Ανακτήθηκε στις 30/4/2009

OPAC 2.0

Τι μπορεί να προσφέρει.

Μετά τους όρους Web 2.0 και Library 2.0 εμφανίστηκε και ο όρος OPAC 2.0 για να περιγράψει τους διαδραστικούς online καταλόγους βιβλιοθηκών που χρησιμοποιούν τεχνολογία Web 2.0 η οποία αύξησε τις προσδοκίες των χρηστών οι οποίοι θέλουν να έχουν πιο ενεργή συμμετοχή στη διαδικασία αναζήτησης και ανάκτησης πληροφοριών. Αυτές οι προσδοκίες καλύπτονται από τον OPAC 2.0 ο οποίος παρέχεται πλέον από διάφορα ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης βιβλιοθηκών, τουλάχιστον μερικώς. Τα εμπορικά συστήματα βιβλιοθηκών λαμβάνουν πλέον σοβαρά υπόψη τους αυτή τη τεχνολογία και προσπαθούν να την ενσωματώσουν στους OPACs τους.

Μερικές υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει ένας OPAC 2.0:

- **Ταξινόμηση αποτελεσμάτων** ανάλογα με τη συχνότητα που εμφανίζεται ο όρος τον οποίο ψάχνουμε.
- **Καθαρότερο interface** (με πιο πολλά στοιχεία ανά εγγραφή, όπως σχόλια, κριτικές κ.α.).
- **Ορθογράφο** ο οποίος καταλαβαίνει και διορθώνει τα ορθογραφικά και συντακτικά λάθη και προτείνει το σωστό όρο (ή και καθιερωμένο όρο), όπως γίνεται για παράδειγμα στην αναζήτηση του Google. Αυτό γίνεται με την ενσωμάτωση ορθογραφικού λεξικού (και στα Ελληνικά) στον OPAC.
- **Περαιτέρω φιλτράρισμα** των αποτελεσμάτων (π.χ. ανά είδος υλικού, γλώσσα, ημερομηνία, κτλ).
- **Πραγματική Βασική Αναζήτηση** κατά την οποία να ψάχνει ταυτόχρονα σε όλα ανεξαιρέτως τα πεδία του MARC, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν ετικέτες (tags), σχόλια, βαθμολογίες κτλ που έχουν προσθέσει οι χρήστες.
- **Εξειδικευμένη αναζήτηση με εύκολο τρόπο** που να μπορεί να λαμβάνει για παράδειγμα υπόψη του τους Boolean operators, με ένα απλό τρόπο όπως κάνει και το Google χωρίς να τους εμφανίζει στο χρήστη.
- **Εύρεση και στο πλήρες κείμενο**, όπου αυτό είναι διαθέσιμο, και όχι μόνο στις βιβλιογραφικές αναφορές (όπως κάνει π.χ. το <http://books.google.com/>).
- **Επαγγελματικές κριτικές**. Κάποιοι OPACs προσφέρουν links σε αξιόπιστες κριτικές που έχουν κάνει επαγγελματίες (π.χ. Publisher's Weekly).
- **Παραπομπή σε παρόμοιες έρευνες** («άλλοι που έκαναν αυτή την αναζήτηση, έψαξαν επίσης και αυτό...»). Είναι ενδιαφέρον να βλέπει κάποιος τι έψαξαν άλλοι που ασχολούνται με το ίδιο θέμα. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται κοινότητα κοινών ενδιαφερομένων.
- **Προσθήκη ετικετών (tags)** από χρήστες. Οι χρήστες μπορούν να χαρακτηρίζουν το υλικό της βιβλιοθήκης με τον τρόπο που αυτοί αντιλαμβάνονται καλύτερα. Αυτό τους βοηθά να βρίσκουν το υλικό που ψάχνουν ευκολότερα και αυξάνει την χρηστικότητα του καταλόγου.

- **Κριτική από χρήστες.** Δίνοντας τη δυνατότητα στους χρήστες να αφήνουν σχόλια και να γράφουν κριτική των βιβλίων που έχουν διαβάσει, τους βοηθάς να αναπτύξουν ένα δίκτυο μεταξύ τους και μια κοινότητα. Επιπλέον, τα σχόλια που αφήνουν μπορούν να φανούν χρήσιμα σε άλλους.
- **Blogs.** Ακόμα και ο OPAC μπορεί να έχει ενσωματωμένο το δικό του blog μέσα από το οποίο θα μπορούν να επικοινωνούν οι ενδιαφερόμενοι.
- **Αξιολόγηση σχολιαστών.** Επιτρέπει την αξιολόγηση της αντικειμενικότητας και της μεροληψίας αυτών που αφήνουν σχόλια και ετικέτες από άλλους χρήστες (κάτι παρόμοιο με αυτό που συμβαίνει στο eBay) . Με τον τρόπο αυτό αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα η γνώμη και τα σχόλια ενός ευυπόληπτου χρήστη.
- **Βαθμολόγηση της δημοτικότητας** του κάθε βιβλίου (π.χ. όπως κάνει η Amazon βάζοντας αστεράκια στα πιο δημοφιλή) και δυνατότητα εμφάνισης τους με αυτή τη σειρά.
- **Δυνατότητα αποστολής εισήγησης** (του link) ενός βιβλίου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (Suggest Friends Link).
- **RSS Feed για τον OPAC** και την ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης. Με το εργαλείο αυτό οι χρήστες θα μπορούν να ενημερώνονται για καινούργια βιβλία στο θέμα που τους ενδιαφέρει, για συγκεκριμένες ενημερώσεις από την ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης, κτλ.
- **Δημιουργία αυτόματων βιβλιογραφικών εγγραφών** (με διάφορα πρότυπα). Οι χρήστες μπορούν να επιλέγουν τις εγγραφές που θέλουν στον OPAC και να τις βάζουν κατευθείαν στη βιβλιογραφία τους σύμφωνα με το πρότυπο που επιθυμούν.

LibraryThing and OPACs

Το LibraryThing είναι ένα εργαλείο κοινωνικής καταλογογράφησης το οποίο πρωτοπορεί προσθέτοντας μια εξαιρετικά χρήσιμη εφαρμογή. Εκτός από τις βασικές υπηρεσίες, όπως σύννεφα επισημειώσεων (tag clouds) και προτάσεις βιβλίων, μας εκπλήσσει γνωρίζοντάς μας την υπηρεσία LibraryThing for Libraries (LTFL). Μέσω της υπηρεσίας αυτής, παρέχει τη δυνατότητα στις βιβλιοθήκες-μέλη να συνδέουν μέσω των Καταλόγων τους βιβλιοκριτικές που γράφουν τα μέλη της κοινότητας LibraryThing. Έτσι, λοιπόν, οι ερευνητές έχουν την ευκαιρία να διαβάζουν σχόλια για τα βιβλία που βλέπουν στον κατάλογο της βιβλιοθήκης του ιδρύματός τους, χωρίς να χρειάζεται να περιηγηθούν σε άλλο ιστότοπο. Επίσης, όσες βιβλιοθήκες ή ιδρύματα εγγράφονται στο LTFL θα μπορούν να βλέπουν αλλά και να μοιράζονται αυτές τις βιβλιοκριτικές και μέσω Facebook εγκαθιστώντας την εφαρμογή “At My Library”.¹⁶

¹⁶ <http://greeklis.org>, Ανακτήθηκε στις 4-5-2009.

Ανάπτυξη συστήματος OPAC 2.0 στις βιβλιοθήκες

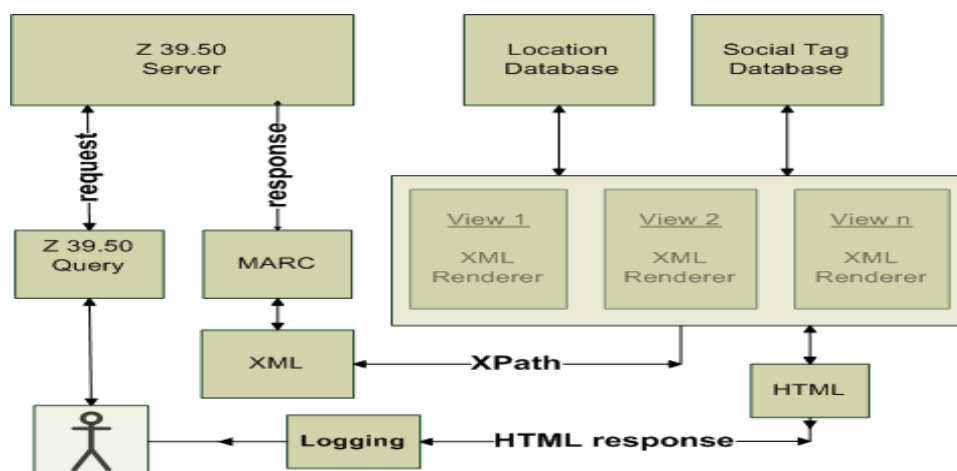
Το πρώτο βήμα που απαιτείται για την σχεδίαση ενός συστήματος OPAC 2.0 είναι η ανάλυση των απαιτήσεων. Κατά την διάρκεια αυτής της διαδικασίας, πρέπει να δοθεί έμφαση στις ανάγκες του χρήστη, εξισορροπώντας την πολυπλοκότητα του συστήματος (στο επίπεδο της ανάπτυξης και της συντήρησης) με την απόδοση που πρέπει να έχει. Οι απαιτήσεις που εντοπίζονται είναι οι εξής:

- Περιληπτική παρουσίαση της πληροφορίας. Θα πρέπει να χρησιμοποιείται για να χωρίζει μια μεγάλη ποσότητα πληροφοριών, οι οποίες παρουσιάζονται στον χρήστη, σε μικρές ομάδες.
- Μία συμβατική και εξατομικευμένη διεπαφή αναζήτησης θα πρέπει να διαθέσιμη να καλύψει τις βασικές ανάγκες του χρήστη όπως επίσης να παρέχει μια πιο συγκεντρωτική αναζήτηση. Επιπλέον, απαιτείται η φασετική πλοήγηση.
- Αναζήτηση βασισμένη στις ετικέτες επισήμανσης (tags) έτσι ώστε ο χρήστης να μπορεί να εισάγει το δικό του σύννεφο επισημειώσεων (tag cloud). Οι σύνθετες λέξεις πρέπει να χρησιμοποιούνται έτσι ώστε να είναι ευέλικτο το υποσύστημα των επισημειώσεων. Το σύστημα θα πρέπει να είναι ικανό να ανακτά σχετικές εγγραφές βασισμένες σε σύννεφα επισημειώσεων τα οποία έχουν εισαγάγει οι χρήστες.
- Συστάσεις ετικετών επισήμανσης (tags). Το σύστημα θα πρέπει να εφοδιάζει τον χρήστη με συνιστώμενες ετικέτες επισήμανσης κατά τη διάρκεια του σχολιασμού προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί το πρόβλημα της πολυσημίας.
- Δημιουργία ψηφιακών αποθετηρίων έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η ανάκτηση παρόμοιων εννοιών από την ψηφιακή βιβλιοθήκη, για κάθε εγγραφή που υπάρχει στον OPAC.
- Σχολιασμοί ψηφοφορίες και χρήση σχετικών εργαλείων θα πρέπει να υπάρχουν έτσι ώστε οι χρήστες να έχουν τη δυνατότητα να σχολιάζουν, να βαθμολογούν κάθε πηγή (σε κλίμακα 1-5) και να εξάγουν μια εγγραφή σε εξωτερικά κοινωνικά δίκτυα (όπως το Del.icio.us ή το CiteULike).

Αρχιτεκτονική συστήματος

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση απαιτήσεων, ένα πρωτότυπο σύστημα για να τεθεί σε λειτουργία απαιτεί τα εξής: α) ένα αποθετήριο που περιλαμβάνει τις MARC εγγραφές (ο κύριος κατάλογος της βιβλιοθήκης). Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι η βιβλιοθήκη του Παντείου πανεπιστημίου έχει αναπτύξει ένα πλούσιο και συνεπές ευρετήριο θεμάτων βασισμένο στις θεματικές επικεφαλίδες της βιβλιοθήκης του Κογκρέσου οι οποίες μεταφράστηκαν στην ελληνική γλώσσα, β) ένα αποθετήριο που θα υπάρχουν οι εγγραφές στην ψηφιακή βιβλιοθήκη (ο ψηφιακός χώρος της

βιβλιοθήκης), γ) μια βάση δεδομένων με κοινωνικές ετικέτες επισήμανσης, δ) μια βάση δεδομένων με τη φυσική τοποθεσία η οποία απεικονίζει το συμβατικό υλικό στο κτίριο της βιβλιοθήκης και ε) μια βάση δεδομένων σχολιασμού.

Σχήμα 1. Η γενική αρχιτεκτονική συστημάτων

Συνεπώς, το πρωτότυπο σύστημα που περιγράφηκε παραπάνω είναι ετερογενές και ικανό να ενσωματώσει διαφορετικές τεχνολογίες. Το πλαίσιο ανάπτυξης του προτεινόμενου συστήματος παρουσιάζεται στο σχήμα 1. Η γενική αρχιτεκτονική του συστήματος χρησιμοποιεί έναν Z39.50 server, μια MySQL σχεσιακή βάση δεδομένων και μια PostgreSQL βάση δεδομένων (για το ψηφιακό αποθετήριο). Το πρώτο απαιτείται για την ανάκτηση των εγγράφων από τον OPAC, το δεύτερο για να ανακτώνται οι κοινωνικές ετικέτες (social tags), οι επισκοπήσεις και οι πληροφορίες για την φυσική θέση του υλικού στο κτίριο καθώς το τελευταίο χρησιμοποιείται για να διατηρείται η πληροφορία στην ψηφιακή βιβλιοθήκη.

Το πρότυπο MARC που αφορά τις βιβλιογραφικές εγγραφές μετατρέπεται σε Unicode και μετά σε XML. Προκειμένου να αυξηθεί η δυνατότητα χρησιμοποίησης του συστήματος, ένα στρώμα αφαίρεσης πληροφοριών έχει εφαρμοστεί προκειμένου να αναλυθούν οι πληροφορίες σε μικρότερες ομάδες και να παρουσιαστούν αυτές οι πληροφορίες οριζόντια στο χρήστη. Ως αποτέλεσμα, εμφανίζονται οι γενικές πληροφορίες για την εγγραφή, η φυσική του θέση στο κτίριο και οι ετικέτες με τις επισκοπήσεις των χρηστών.¹⁷

¹⁷ Gavrilis, D., Kakali, C. & Papatheodorou, C. (2008). *Enhancing Library Services with Web 2.0 functionalities*. *Proceedings of the 12th European Conference on Digital Libraries (ECDL2008)*, 5173, διαθέσιμο στο: <http://www.dcu.gr/dcu/Documents/documents/enhancing-library-services-with-web-2-0-functionalities/en/attachment> . Ανακτήθηκε στις 28/3/2009

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ OPACIAL

Ο OPACIAL είναι η εξελιγμένη μορφή του OPAC και χρησιμοποιείται στην βιβλιοθήκη του Παντείου πανεπιστημίου. Πρόκειται για έναν πρωτότυπο κατάλογο ο οποίος ενσωματώνει την τεχνολογία του Web 2.0 προκειμένου να παρέχει προηγμένη έρευνα και καλύτερες υπηρεσίες ανάκτησης. Μερικές απ' αυτές τις υπηρεσίες είναι οι κοινωνικές επισημειώσεις, οι σχολιασμοί τεκμηρίων σύμφωνα με τη γνώμη των χρηστών οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να τα βαθμολογήσουν και τέλος έρευνα βασισμένη στην ομοιότητα των επισημειώσεων.

Στο ακόλουθο σχήμα φαίνεται η σελίδα με τα αποτελέσματα του νέου αυτού καταλόγου, αφού έχει τεθεί ένα ερώτημα από τον χρήστη:

Διεθνείς Σχέσεις Anywhere Search Advanced Search

Found: 11 results (2 pages) Pages: 1 2

Politics among nations : the struggle for power and peace / Hans J. Morgenthau ; revised by Kenneth W. Thompson
by: Morgenthau, Hans Joachim, 1904- Thompson, Kenneth W., 1921- (Editor)
status: Επιστροφή:26/05/08 20:00
call number: 327.MOR

Man, the state and war : a theoretical analysis / Kenneth N. Waltz :
by: Waltz, Kenneth Neal, 1924-
status: Στο ραφι
call number: 303.66 WAL

Theory of international politics : Kenneth N. Waltz :
by: Waltz, Kenneth N., 1924-
status: Στο ραφι
call number: 327.01 WAL

Neorealism and its critics : Robert O. Keohane, editor :
by: Keohane, Robert O., 1941-
status: Επιστροφή:31/01/08 20:00
call number: 327.101 NEO

Εισαγωγή στη μεθοδολογία της πολιτικής επιστήμης : Stephen Van Evera ; μετάφραση Έλλη Σολογίδου
επιστημονική επιμέλεια Ηλίας Γ. Κουσκουβέλης
εισαγωγικό σημείωμα Αθανάσιος Πλατιάς
ερευνητικό επιστημονικών όρων και εννοιών Παναγιώτης Ήφαιστος
by: Van Evera, Stephen Σολογίδου, Έλλη (Translator)
status: Στο ραφι
status: Στο ραφι
call number: 320.01 VAN

Διεθνείς σχέσεις και στρατηγική στον Θουκυδίδη : Αθανάσιος Γ. Πλατιάς :
by: Πλατιάς, Αθανάσιος Γ.
status: Στο ραφι
call number: 32/.011 ΠΛΑ

Το νέο διεθνές σύστημα : ρεαλιστική προσέγγιση διεθνών σχέσεων / Αθανάσιος Γ. Πλατιάς :
by: Πλατιάς, Αθανάσιος Γ.
status: Στο ραφι
call number: 327 ΠΛΑ

Ελληνική αποτρεπτική στρατηγική : Παναγιώτης Ήφαιστος, Αθανάσιος Γ. Πλατιάς :
by: Ήφαιστος, Παναγιώτης Πλατιάς, Αθανάσιος Γ.
status: Στο Βιβλιοδέτη
call number: 355.0209495 ΗΦΑ

Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων : John J. Mearsheimer ; μετάφραση Κωνσταντίνος Κολιόπουλος
επιστημονικό σημείωμα Κωνσταντίνος Αρβανιτοπούλης
επιστημονική επιμέλεια Παναγιώτης Ήφαιστος - Ηλίας Κουσκουβέλης
by: Mearsheimer, John J. Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, 1971- (Translator)
status: Στο ραφι
call number: 327.101 MEA

War and change in world politics : Robert Gilpin :
by: Gilpin, Robert
status: Στο ραφι
call number: 327.1072 GIL

Tags
Deliburck Offensive Realism Status Quo Άμυνα Προσέγγιση Έκταση Προσέγγιση Αθήνα Αλλαγή Αποτροπή Διεθνές Σύστημα Διεθνής Ασφάλεια Διεθνής Πολιτική Διεθνείς Σχέσεις Διπολισμός Ελληνοτουρκικός Πόλεμος Επιθετικός Ρεαλισμός Επιστημολογία Ηγεμονική Θεωρία Ηθική στην Διεθνή Πολιτική Θαλάσσια Ισχύς Θικωρία Πολέμου Θουκυδίδης Ιστορία Πολέμου Ισχύς Κοπή Μεθοδολογία Πελοποννησιακός Πόλεμος Περιλήξη Πολιτική Επιστήμη Πολιτικός Ρεαλισμός Πυρηνική Στρατηγική Στρατηγικές Σπουδές Στρατηγική της Εκπαιδευτικής Στρατηγική της Εξουθένωσης Σύστημα Ρεαλισμός Σχολή του Chicago Φιλελευθερισμός Χερσαία Ισχύς Ψυχρός Πόλεμος
Tag Cloud

Item Type
Books

Year
1979, 1981, 1983, 1986, 1992, 1993, 1995, 2000, 2001, 2007

Subjects
Διεθνείς σχέσεις
Πόλεμος
Διεθνείς σχέσεις -- Φιλοσοφία
Κράτος
Παγκόσμια πολιτική -- 1945-
Πολιτική επιστήμη -- Μεθοδολογία
Ευρωπαϊκή
Ελλάδα -- Σχέσεις -- Τουρκία
Κύπρος -- Διπλωματικές σχέσεις
Παγκόσμια πολιτική -- 19ος αιώνας
Παγκόσμια πολιτική -- 20ός αιώνας
Μεγάλες δυνάμεις
Διεθνείς σχέσεις -- Έρευνα

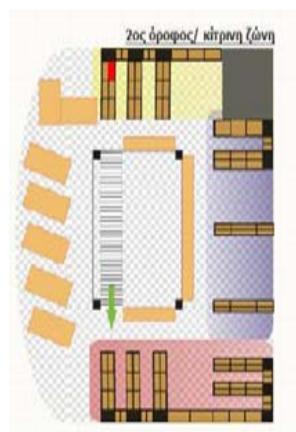
Related Items on Pandemos
Η διεπιστημονική προσέγγιση διεθνών σχέσεων και διεθνών σχέσεων
Η σχέση των Κινεζών και των Στωικών με το διεθνές χαρακτήρα της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής εξουσίας: 1ος π.Χ. - 6ος μ.Χ. αιώνα
Η νομισματική του ευρώ και η πολιτική: εξουσία και δημοκρατία
Μικροοικονομική, εκπαιδευτική - έρευνα
"Στόχος μας να φέρουμε γνώση και ελευθερία": Ο Α. Στάνγκο και οι Βρετανοί φιλελευθέροι στην επαναστατημένη Ελλάδα

Σχήμα 2. Σελίδα αποτελεσμάτων αναζήτησης

Η διαδικασία αναζήτησης είναι η ακόλουθη: ο χρήστης θέτει το ερώτημα του στην κεντρική σελίδα του καταλόγου (εδώ) και συγκεκριμένα στο κατάλληλο πλαίσιο που έχει οριστεί για την αναζήτηση, επιλέγει από το πλαίσιο με το βελάκι τον τύπο που επιθυμεί, πατάει το κουμπί της αναζήτησης και του εμφανίζονται τα αποτελέσματα της αναζήτησης (Σχήμα 2). Το σύννεφο επισημειώσεων (tag cloud) που σχετίζεται με το ερώτημα του χρήστη εμφανίζεται στην κορυφή της δεξιάς μεριάς. Κάτω από αυτό το πλαίσιο εμφανίζονται άλλα δύο με σκοπό να βοηθήσουν την πλοήγηση σύμφωνα με το είδος του τεκμηρίου (βιβλίο, περιοδικό, κλπ) ή το έτος έκδοσης που θα επιλέξει ο χρήστης. Ακολουθεί ένα πλαίσιο με θεματικές επικεφαλίδες οι οποίες σχετίζονται με το ερώτημα. Στο τέλος, ακολουθεί ένα πλαίσιο το οποίο περιέχει σχετικά τεκμήρια που περιέχονται στην ψηφιακή βιβλιοθήκη.

Όταν ο χρήστης επιλέξει μια εγγραφή, εμφανίζονται τρία πλαίσια. Το πρώτο (εικόνα 3α) περιέχει τις κύριες πληροφορίες που αφορούν στο τεκμήριο (τίτλος, συγγραφέας, θέματα, εκδότης κλπ.). Το δεύτερο (εικόνα 3β) περιέχει τα αντίτυπα και την φυσική του τοποθεσία στον χάρτη της βιβλιοθήκης καθώς επιλέγοντας το τρίτο (εικόνα 3γ) ο χρήστης θα μπορέσει να κάνει επισημείωση για το τεκμήριο, να γράψει την άποψη του για την χρησιμότητα του και να το βαθμολογήσει (1 έως 5). Όταν ο χρήστης επιλέξει οποιοδήποτε από τα παραπάνω τρία πλαίσια στην δεξιά μεριά θα μπορέσει να δει άλλα δύο πλαίσια. Το πρώτο αναφέρεται σε επισημειώσεις σχετικές με το ερώτημα ενώ το δεύτερο σε σχετικά τεκμήρια.

3α.

3β.

3γ.

Σχήμα 3. Τρεις απεικονίσεις ενός τεκμηρίου. α.) γενικές πληροφορίες, β) φυσική τοποθεσία τεκμηρίου και γ) επισημειώσεις, σχολιασμός και βαθμολογία τεκμηρίου.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ OPACIAL

Έκατοντάδες ερευνητές συμφωνούν ότι η χρησιμότητα και η χρηστικότητα είναι οι πιο σημαντικές έννοιες για την αξιολόγηση των πληροφοριακών υπηρεσιών που έχουν ως επίκεντρο το χρήστη. Έτσι ο σκοπός της αξιολόγησης του OPACIAL είναι να ερευνήσει πόσο χρήσιμες και εύκολες είναι οι καινούργιες υπηρεσίες στις βιβλιοθήκες. Συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια της έρευνας για την χρησιμότητα του OPACIAL θα τεθούν τρία ζητήματα προς διερεύνηση: α) πόσο χρήσιμες είναι οι κοινωνικές επισημειώσεις για τους χρήστες, β) ποια είναι η διαφορά στη χρήση μεταξύ των επισημειώσεων και των θεματικών όρων οι οποίοι είναι καταγεγραμμένοι στον κατάλογο της βιβλιοθήκης και γ) πόσο εύκολα μπορούν να έχουν πρόσβαση οι χρήστες στις νέες υπηρεσίες.

Συνεπώς τα κριτήρια αξιολόγησης είναι τα εξής:

1. Συνάφεια, κατά πόσο επιστρέφουν σχετικά τεκμήρια σύμφωνα με τις ανάγκες του χρήστη με την λειτουργία των επισημειώσεων.
2. Αξιοπιστία, αν μπορούν οι επισημειώσεις να καθοδηγηθούν από τα ερωτήματα των χρηστών.
3. Διάταξη περιεχομένου, ενσωματώνοντας τις εγγραφές του OPAC στην ψηφιακή βιβλιοθήκη.
4. Χρονοδιάγραμμα, εξετάζοντας την χρονική συνειδητοποίηση των χρηστών για τις επισημειώσεις.
5. Δυνατότητα εκμάθησης, πόσο εύκολο είναι στους χρήστες να μάθουν την πλοήγηση χρησιμοποιώντας τα σύννεφα επισημειώσεων .
6. Αρχιτεκτονική της πληροφορίας, πόσο χρήσιμα είναι τα πλαίσια πληροφορίας στην επιφάνεια εργασίας.
7. Αισθητική, ποια είναι η άποψη των χρηστών για την συνολική εμφάνιση της επιφάνειας εργασίας.

Τα πρώτα τέσσερα κριτήρια αφορούν την χρησιμότητα ενώ τα υπόλοιπα αφορούν την χρηστικότητα.

ΠΕΙΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ OPACIAL

Ο OPACIAL παρουσιάστηκε σε 19 φοιτητές και μέλη του πανεπιστημίου οι οποίοι επιλέγηκαν με κριτήριο την συχνότητα χρήσης της βιβλιοθήκης και του διαδικτύου. Πρώτα, δημιουργήθηκε ένα προφίλ για κάθε χρήστη το οποίο βασίστηκε σε δημογραφικές πληροφορίες, στο μορφωτικό επίπεδο, στην ικανοποίηση τους από τα αποτελέσματα κατά την αναζήτηση τους χρησιμοποιώντας τις θεματικές

επικεφαλίδες από τον OPAC , την γνώση τους για την τεχνολογία του Web 2.0 και το ενδιαφέρον τους για τις επισημειώσεις και τους σχολιασμούς από άλλους χρήστες. Κατόπιν, δόθηκε στους συμμετέχοντες ένα σενάριο χρήσης αποτελούμενο από τις ακόλουθες εργασίες: την πλοήγηση στον OPACIAL, την αναζήτηση τεκμηρίων χρησιμοποιώντας τις υπάρχουσες θεματικές επικεφαλίδες της βιβλιοθήκης, την εξέταση και χρήση σχετικών θεματικών επικεφαλίδων που βρίσκονταν σε ξεχωριστό πλαίσιο στην επιφάνεια εργασίας, την διαδικασία ανάκτησης τεκμηρίων από την ψηφιακή βιβλιοθήκη, την δημιουργία επισημειώσεων σε εγγραφές του ενδιαφέροντος τους (το σενάριο απαιτούσε να βρουν τουλάχιστον 10 επισημειώσεις για εγγραφές του ενδιαφέροντος τους), τον σχολιασμό μιας εγγραφής και τέλος την αναζήτηση και χρήση επισημειώσεων.

Σε κάθε συμμετέχοντα δόθηκαν 5 μέρες για να μάθουν τις λειτουργίες του συστήματος και μετά θα περνούσαν από συνέντευξη. Οι συνεντεύξεις είχαν σκοπό να δώσουν στους χρήστες την δυνατότητα να εκφράσουν τη γνώμη τους ελεύθερα, χωρίς να χάνεται ο έλεγχος της συζήτησης. Πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις βασισμένες σε ανοικτού και κλειστού τύπου ερωτήσεις. Οι ανοικτού τύπου ερωτήσεις είχαν στόχο να κερδηθεί το ενδιαφέρον των χρηστών για τη νέα υπηρεσία ενώ οι κλειστού τύπου χρησιμοποιήθηκαν για να γίνει αντιληπτό το ενδιαφέρον τους για την χρησιμότητα, την χρηστικότητα και το ποσοστό ικανοποίησης για τον OPACIAL. Χρησιμοποιήθηκε μια κλίμακα αρεσκείας από το 1 έως το 7 όπου από το 1 ξεκινούσε η αρνητική πλευρά και τελείωνε στο 7 με την θετική πλευρά. Κάθε συνέντευξη είχε διάρκεια κατά μέσο όρο 30 λεπτά.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με το προφίλ των χρηστών το 37% απ' όλους τους συμμετέχοντες ήταν γυναίκες, το 37% ήταν υποψήφιοι διδάκτορες, το 16% ήταν μεταπτυχιακοί φοιτητές, το 10% ήταν προπτυχιακοί φοιτητές και το 37% διδάσκοντες του πανεπιστημίου. Οι συμμετέχοντες ανήκαν σ' όλα τα τμήματα του Παντείου πανεπιστημίου, οι περισσότεροι απ' αυτούς ήταν συχνοί χρήστες του διαδικτύου και όλοι τους γνώριζαν τις τεχνολογίες του Web 2.0. Το 50% των συμμετεχόντων αναζητούσαν τεκμήρια με βάση το θέμα, το 18% με βάση τον τίτλο ή τον συγγραφέα, το 32% με βάση τον συγγραφέα και τον τίτλο και οι υπόλοιποι συνδύαζαν στην αναζήτηση τους θέμα, τίτλο, συγγραφέα. Σύμφωνα με τον πίνακα 1 οι χρήστες δεν είναι πολύ ικανοποιημένοι με τις υπηρεσίες που προσέφερε ο παλιός κατάλογος παρόλο που υπήρχαν υψηλής ποιότητας θεματικές επικεφαλίδες στην πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη. Ο μέσος όρος ικανοποίησης κυμαίνεται γύρω στο 5 στην 7βαθμη κλίμακα ικανοποίησης.

<i>ΙΔΙΟΤΗΤΑ</i>	<i>ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ</i>	<i>ΑΠΟΚΛΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ</i>
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ	5.33	0.577
ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ	4.43	1.134
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	4.86	1.464

Πίνακας 1. Ικανοποίηση χρηστών στην αναζήτηση με βάση το θέμα

Το πιο σημαντικό συμπέρασμα από τις συνεντεύξεις των χρηστών ήταν ότι βρήκαν τη λειτουργία των επισημειώσεων χρήσιμη όπως φαίνεται και από τον πίνακα 2. Κατά τη διάρκεια του πειράματος εισήχθησαν στο σύστημα 442 επισημειώσεις. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες πριν την χρήση του OPACIAL βαθμολόγησαν την χρησιμότητα και την αναζήτηση με την χρήση επισημειώσεων με έναν μέσο όρο της τάξης του 5.47. Μετά την χρήση τους όμως στον OPACIAL βαθμολόγησαν την αξιοπιστία στην αναζήτηση χρησιμοποιώντας επισημειώσεις με μέσο όρο 6.37. Επιπλέον, οι χρήστες προτίμησαν να ψάξουν στον κατάλογο της βιβλιοθήκης χρησιμοποιώντας παράλληλα τις επισημειώσεις με τις ήδη υπάρχουσες θεματικές επικεφαλίδες. Συγκεκριμένα, η άποψη των χρηστών είναι ότι οι επισημειώσεις παίζουν έναν συμπληρωματικό ρόλο στις θεματικές επικεφαλίδες. Οι επισημειώσεις χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τις εγγραφές του OPAC ή για να επιδιορθώσουν έναν λανθασμένο θεματικό όρο. Η πλειονοψηφία, το 89,5%, συμφωνεί ότι η παρουσία των θεματικών επικεφαλίδων σε συνδυασμό με τις επισημειώσεις είναι ιδιαίτερα χρήσιμη. Τέλος, τα κριτήρια χρηστικότητας (πλοήγηση και αισθητική) είναι υψηλά βαθμολογούμενα.

<i>ΚΡΙΤΗΡΙΑ</i>	<i>ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ</i>	<i>ΑΠΟΚΛΗΣΗ ΑΠΟ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ</i>
ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	6.21	1.134
ΣΥΝΑΦΕΙΑ	5.37	1.257
ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ	6.37	0.597
ΔΙΑΤΑΞΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	6.68	0.478
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ	5.84	1.119
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ	6.37	0.761
ΓΕΝΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ	6.63	0.446

Πίνακας 2. Αποτελέσματα για τις λειτουργίες των επισημειώσεων

Εκτός από τις λειτουργίες των κοινωνικών επισημειώσεων, οι χρήστες είναι ικανοποιημένοι και από τις υπόλοιπες λειτουργίες του OPACIAL. Ο πίνακας 3 παρουσιάζει τον μέσο όρο βαθμολογίας που αφορά στην χρησιμότητα και στην χρηστικότητα τους συστήματος καθώς επίσης και στην ικανοποίηση των χρηστών. Οι χρήστες κατά την αναζήτηση, επιθυμούν να έχουν ταυτόχρονη πρόσβαση στις σχετικές βιβλιογραφικές εγγραφές του OPAC και στα ψηφιακά τεκμήρια τα οποία απόκεινται στην ψηφιακή βιβλιοθήκη κάτι που χαρακτηρίστηκε ιδιαίτερα θετικό απ' όλους τους συμμετέχοντες. Εν αντιθέσει μ' αυτό, η χρησιμότητα των σχολιασμών κατέχει μειωμένη βαθμολογία από τα μέλη της σχολής. Περίπου το 90% των συμμετεχόντων δήλωσαν ικανοποιημένοι από τις νέες αυτές υπηρεσίες και τις

περιέγραψαν ως καινοτόμες, ενδιαφέρουσες και διαδραστικές. Όλοι τους είπαν ότι θα ξαναχρησιμοποιούσαν τη νέα υπηρεσία και θα την συνιστούσαν σε φίλους.

	ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ			ΧΡΗΣΤΙΚΟΤΗΤΑ			ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ		
	Msc	Phd	Prof	Msc	Phd	Prof	Msc	Phd	Prof
ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ ΨΗΦΙΑΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ	6.33	6.71	6.71	7.00	6.63	6.57	6.67	5.86	6.14
ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΚΕΦΑΛΙΔΕΣ	6.67	6.57	6.86	7.00	6.29	6.71	6.67	5.86	6.57
ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟ	5.33	5.71	4.14	6.67	6.43	6.14	6.67	6.14	5.86
ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ ΣΥΝΝΕΦΑ ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ	5.67	5.00	5.57	6.00	5.57	5.86	6.67	5.71	5.86
ΣΥΝΟΛΟ	6.67	6.43	6.57	6.33	5.57	6.00	6.67	6.57	6.71

Πίνακας 3. Μέσοι όροι για το πόσο χρήσιμος, χρηστικός και ικανοποιητικός είναι ο OPACIAL

Ανακεφαλαιώνοντας την αρχική έρευνα, πρέπει να αναφερθεί ότι τα τρία ζητήματα που τέθηκαν προς διερεύνηση στην ενότητα «Κριτήρια αξιολόγησης» παραπάνω, έβγαλαν θετικά αποτελέσματα. Συγκεκριμένα: α) οι κοινωνικές επισημειώσεις παίζουν σημαντικό ρόλο κατά τη διάρκεια αναζήτησης της πληροφορίας, β) οι χρήστες προτιμούν να χρησιμοποιούν ταυτόχρονα τις επισημειώσεις με τις θεματικές επικεφαλίδες.

Επιπλέον, από τη μία κατέταξαν υψηλά την χρησιμότητα και την χρηστικότητα από την λειτουργία θεματικών επικεφαλίδων ενώ από την άλλη ήταν σκεπτικοί να ασχοληθούν με το σύννεφο επισημειώσεων καθώς φοβήθηκαν το μέγεθος του το οποίο έχει τη δυνατότητα να ξεδιπλώνεται. Βασιζόμενοι σ' αυτή την παρατήρηση, οι δημιουργοί του συστήματος προσέθεσαν το πλαίσιο αναζήτησης στις κοινωνικές επισημειώσεις. Όσον αφορά στην εισαγωγή επισημειώσεων, οι χρήστες πρότειναν ότι οι ειδικοί του τομέα πρέπει να προσθέτουν επισημειώσεις με σκοπό να δημιουργηθούν folksonomies και λίστες προτεινόμενης βιβλιογραφίας για τις κοινότητες χρηστών. Τέλος, αναφορικά με το τρίτο κριτήριο αξιολόγησης γ) οι χρήστες μπορούν εύκολα και αρκετά ικανοποιητικά να έχουν πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες και συγκεκριμένα στον OPACIAL.¹⁸

¹⁸ Gavrilis, D., Kakali, C. & Papatheodorou, C. (2008). Enhancing Library Services with Web 2.0 functionalities. *Proceedings of the 12th European Conference on Digital Libraries (ECDL2008)*, 5173, διαθέσιμο στο: <http://www.dcu.gr/dcu/Documents/documents/enhancing-library-services-with-web-2-0-functionalities/en/attachment> . Ανακτήθηκε στις 28/3/2009

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σ' αυτή την εργασία έγινε προσπάθεια παρουσίασης μιας καινοτόμου βιβλιοθήκης κοινωνικού λογισμικού ικανού να ενοποιήσει τις εγγραφές του OPAC με τεκμήρια της ψηφιακής βιβλιοθήκης. Το νέο σύστημα επονομαζόμενο ως OPACIAL είναι συγκρίσιμο μόνο με την επόμενη γενιά λογισμικού. Επιπλέον, παρουσιάστηκε μια ποιοτική μεθοδολογία αξιολόγησης και προσδιορίστηκαν συγκεκριμένα κριτήρια για να εξακριβωθεί η απήχηση του προτεινόμενου συστήματος στους χρήστες ενός ακαδημαϊκού περιβάλλοντος.

Ο OPACIAL παρέχει στο χρήστη τη δυνατότητα της σύστασης επισημειώσεων προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η συνέπεια και να ελαχιστοποιηθεί η συνωνυμία και η πολυσημία λέξεων. Επιπλέον, διαθέτει τα σύννεφα επισημειώσεων στα οποία οι λέξεις παραπέμπουν σε λίστες άλλων λέξεων σχετικών με αυτό που επιθυμεί ο χρήστης να ψάξει και ύστερα να ανακτήσει. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα επιλέγοντας μια ετικέτα από το σύννεφο επισημειώσεων και αφού εμφανιστούν τα σχετικά αποτελέσματα να επιλέξει ο χρήστης άλλη μια ετικέτα από την δεξιά μεριά εκεί όπου βρίσκεται το «σύννεφο επισημειώσεων». Έτσι θα επιστραφούν αποτελέσματα συνδυάζοντας την πρώτη και την δεύτερη ετικέτα. Επιπροσθέτως, το σύστημα αυτό εμφανίζει τεκμήρια τα οποία είναι αποθηκευμένα στον OPAC ή στην ψηφιακή βιβλιοθήκη βασισμένα στην ομοιότητα των επισημειώσεων. Τέλος, ο OPACIAL επιτρέπει στους χρήστες να σχολιάσουν τα τεκμήρια και/ή να τα βαθμολογήσουν καθώς επίσης δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να αναζητήσει ένα τεκμήριο με τίτλο, γλώσσα, ημερομηνία έκδοσης ή με τον τύπο του (βιβλίο, περιοδικό κ.α).

Γενικά συμπεραίνουμε ότι οι τεχνολογίες της Library 2.0 θα είναι αποδεκτές από την ακαδημαϊκή κοινότητα ως συμπληρωματικό εργαλείο αναζήτησης της πληροφορίας. Οι κοινωνικές επισημειώσεις κρύβουν ένα σημαντικό πρόβλημα στην επιστήμη της πληροφόρησης: την θεματική ευρετηρίαση και την θεματική παρουσίαση. Οι χρήστες ψάχνουν πληροφορία βασισμένη στις δικές τους εννοιολογικές υποδομές και θεματικές αντιλήψεις. Έτσι οι κοινωνικές επισημειώσεις θα ήταν καλό να εκτελούνται από τους βιβλιοθηκονόμους.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πειράματος, ο OPACIAL πρέπει να βελτιωθεί. Η προσπάθεια πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη μηχανισμών σημασιολογικής συσχέτισης μεταξύ των επισημειώσεων και των θεματικών επικεφαλίδων. Επιπλέον, η ανάλυση των επισημειώσεων χρειάζεται για να κατανοηθούν σε βάθος οι ανάγκες των κοινοτήτων των χρηστών και για να παρέχονται ειδικές υπηρεσίες. Τέλος, θα πρέπει να εφαρμοστούν εκτεταμένα πειράματα προκειμένου να προσδιοριστεί επακριβώς ένα σύνολο κριτηρίων ικανών να αξιολογηθούν οι υπηρεσίες της Library 2.0

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Avatar: μια εικόνα που χαρακτηρίζει τον blogger

Bloggers: διαχειριστές και συγγραφείς ενός blog

Blogosphere: μπλογκόσφαιρα: Διαδικτυακή κοινότητα των blogs

Blogs: Ιστολόγια

Browser: φυλλομετρητής

Folksonomy: Το σύνολο των tags (ετικέτες) που εισάγονται σ' έναν πόρο. Ελεύθερα λεξιλόγια για την περιγραφή της πληροφορίας

Interface: επιφάνεια εργασίας

Library 2.0: Βιβλιοθήκη 2.0. Εφαρμογή διαδραστικών, συνεργατικών και διαδικτυακών πολυμεσικών τεχνολογιών στις διαδικτυακές εφαρμογές των υπηρεσιών των βιβλιοθηκών και των συλλογών τους

Links: Υπερσυνδέσμοι

Moblogging: κινούμενο ιστολόγιο μέσω κινητού τηλεφώνου ή φορητής συσκευής

Opac 2.0: διαδραστικοί online κατάλογοι βιβλιοθηκών που χρησιμοποιούν τεχνολογία Web 2.0

OPAC: On Line Public Access Catalogue

Posts: αναρτήσεις ή καταχωρήσεις

Repository: αρχειοστάσιο-αποθετήριο: Ένας ιστοχώρος που χρησιμοποιείται για να αποθηκεύει συλλογές ψηφιακών βιβλιοθηκών και να τις διανέμει στους χρήστες.

RSS Feeds: Really Simple Syndication. Δίνει την δυνατότητα σε όποιον είναι εγγεγραμμένος σε έναν RSS Reader να ενημερώνεται για τις καινούργιες αναρτήσεις σε ένα blog

Server: Εξυπηρετητής

Sidebar: ο χώρος όπου ο κάθε blogger επιλέγει να εμπλουτίσει με πληροφορίες.

Social networks : κοινωνικές υπηρεσίες δικτύωσης

Tagging: ελεύθερη μέθοδος κατηγοριοποίησης-ταξινόμησης και οργάνωσης της πληροφορίας με τη χρήση Tags

Tags: Ετικέτες-Επισημειώσεις. Λέξεις της φυσικής γλώσσας που περιγράφουν ένα ψηφιακό αρχείο

Technorati και Google Blog Search: Μηχανές αναζήτησης για blogs

Web 2.0: νέα γενιά του Παγκόσμιου Ιστού η οποία χαρακτηρίζεται από την αυξημένη αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών

Widgets: στοιχεία σελίδας ή μικρογραφίες άλλων υπηρεσιών που βοηθούν να γίνει πιο όμορφο ή ενδιαφέρον το ιστολόγιο

Wikis: Ευέλικτοι και επεξεργάσιμοι ιστότοποι

IM: Instant Messages

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδρέου Ιωάννα, Γαϊτάνου Πανωραία, Γαρουφάλλου Εμμανουήλ, κ.α. (2008) «Έρευνα για την εξοικείωση των Ελλήνων και Κυπρίων Επιστημόνων Πληροφόρησης με τις Web 2.0 υπηρεσίες». In: *Proceedings 17ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Ιωάννινα, διαθέσιμο στο: <http://17conf.lib.uoi.gr/files/b13.1.Andreo.pdf>
- Μητακίδης, Γιώργος (2009), Άρθρο της εφημερίδας Καθημερινή «Τα κοινωνικά δίκτυα στο επίκεντρο της εξέλιξης του Ιστού» διαθέσιμο στο: http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathciv_1_10/02/2009_266871
- LAUREL A., Clyde, *Weblogs and Libraries*, Oxford: εκδ. Chandos Publishing, 2004
- MIKA, Peter, *Social Networks and the Semantic Web*, New York: εκδ. Springer, 2007
- Maness M., Jack, (2006) « Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implication for the Libraries», διαθέσιμο στο: <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html#34>
- Martin Halvey and Mark T. Keane, [An Assessment of Tag Presentation Techniques](#), poster presentation at WWW (2007)
- «Twitter.com Η νέα μόδα στο Internet» διαθέσιμο στο: http://www.thep.gr/modules.php?name=Content&pa=print_page&pid=41
- Gavrilis, D., Kakali, C. & Papatheodorou, C. (2008). *Enhancing Library Services with Web 2.0 functionalities. Proceedings of the 12th European Conference on Digital Libraries (ECDL2008)*, 5173, διαθέσιμο στο: <http://www.dcu.gr/dcu/Documents/documents/enhancing-library-services-with-web-2-0-functionalities/en/attachment>
- <http://el.wikipedia.org>
- <http://greeklis.org>
- <http://library2-0.wikidot.com/>
- <http://sites.google.com/site/greekbusinessseminar>
- <http://www.goethe.de/mmo/priv/2729956-STANDARD.pdf>